

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemam velja: Za celo leto predplačan 15 glđ., za pol leta 8 glđ., za četrt leta 4 glđ., za en mesec 1 glđ. 40 kr.
V administraciji prejemam velja: Za celo leto 12 glđ., za pol leta 6 glđ., za četrt leta 3 glđ., za en mesec 1 glđ. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 glđ. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravnništvo in ekspedicija, Stolni trg št. 6, poleg „Katoliške Bukvarne“.

Oznanila (inzerati) se sprejemajo in velja tristopna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat: 12 kr., če se tiska dvakrat: 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.
Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.
Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob 1/2 6. uri popoldne.

Štev. 297.

Ljubljani, v sredo 30. decembra 1891.

Letnik XIX.

Katoliško vseučilišče.

„Opus saluberrimum et ad nostra tempora aptum.“ Breve Leonis XIII. S. P.

II.

Načela nas ločijo! Te besede so se že pre-mnogokrat ponavljale od naše in nasprotniške strani. Načela pa se kujejo in čistijo učeči mladini na vseučiliščih. „Wir schicken sie in die Welt hinaus als Träger von Ideen“, rekel je neki vseučiliščni profesor ponosno svojim slušateljem. Tudi mi pritrđimo, da je naloga visokim šolam, čistiti in vtrjevati nazore. In blagor ljudstvu, če mu pribajajo z vseučilišč nositelji pravih idej, gorjé pa, če so si navzeli slabih in napačnih.

Ideja je v tem oziru podobna ognjeni iskri. Sprva je videti malostna in neznatna; lahko se še pozabi ali zatré. Kmalu se jame širiti v vedno večjih krogih.

Učenjaki in njih slušatelji je morebiti še ne znajo preceniti po njenih posledicah, ker so mnogokrat nedosledni v takih rečéh. Toda gorjé, ko začne prodirati v nižje kroge, ko prodré doli do priprostega naroda.

Narod ne pozná nedoslednosti, ne zná pretehtavati razlogov. Brez pomisleka se oklene nazorov in je zánje pripravljen žrtvovati imetje in življenje. Ondi najde ideja plodovita tla, začne v nemati duhove in utegne vžgati plamen, katerega ni mogoče več pogasiti.

Žalibog, da moramo naše domače razumnike večinoma prištevati poslednji vrsti. Nasprotniki se v svojih glasilih radi ponašajo, da imajo za seboj vse posvetno razumništvo. Nekaj je sicer pretiranega na teh besedah, pa mnogo resničnega. Verneega svetnega razumništva nam primanjkuje.

Panteistiški in materijalistički nauki se namesto blažilne vere razširjajo vedno bolj. In če se duhovstvo z malo peščico zvestih in inteligentnih lajkov ustavlja in brani ljuliko zasejati med pšenico, začne se boj, ki je toliko strastnejši, ker se gre za načela. Mir se bode povrnil, ko bodo iste ideje prešinjemale duhovsko in svetno razumništvo, in v to nam je treba katoliškega vseučilišča.

Vsled čuječnosti naše vrle duhovščine in globoko vtrjenega prepričanja je priprosti narod še veren. Toda ravno vsled tega, ker ima sam vero, katere, žalibog, pri marsikaterem njegovih kolovodij pogrešamo, kaže se ona nesrečna disharmonija, ki je druga glavna rana našega narodnega življenja. — Ta razlika se kaže zlasti pri naših zastopnikih. Kadar je treba voliti v razna zastopništva, kako težko je najti množ, ki naj pogumno zastavijo svojo besedo na merodajnem mestu v prosep sv. cerkve in domovine.

Kakor je ljudstvu prešinjeno srce z resnicami svete vere in se je oklepa z vsemi svojimi dušnimi močmi, tako bodi tudi njegovemu zastopniku, ako hoče biti res narodni poslanec, vera najvišja vodilna ideja vsega delovanja za domovino.

In tako verno mišljenje si bodo pridobili narodni voditelji le na taki visoki šoli, ki jo preveva katoliški duh.

Pa če tudi gledamo samo naše boje za obstanek, mora nam biti ustanovljenje katoliške univerze glavna skrb. Le v naročju Avstrije nam je zajamčen obstanek in razvoj; njena sreča je naša sreča, njena poguba naša poguba.

Nič pa ne škoduje Avstriji bolj, kakor prenapet nemški nacionalizem, in nič ne ruši sloge mej narodi bolj, kakor centralizem. Zato je katoliška ideja, ki zastopa enakopravnost, rekel bi, državna ideja

Avstrije. Katoliška ideja pa ima najvažnejše javno gojišče v katoliškem vseučilišču.

Iz teh razlogov moramo težiti po katoliški visoki šoli. In le tedaj, ko bode svetno razumništvo prešinjeno po sveti veri, ko bode složno postopalo z duhovstvom, vjemalo se z ljudskim mišljenjem, in ko bode naše delovanje namerjeno tudi na prosep naše širše domovine avstrijske, vrnila se bode jedinstvo in se bode v lepi slogi razvijalo narodno blagostanje.

Politični pregled.

V Ljubljani, 30. decembra.

Notranje dežele.

Državni zbor se snide dné 8. januarija. Na dnevnem redu so poročila raznih odsekov o peticijah in pa verifikacije volitev štirih državnih poslancev. Zbor bode baje rešil le nekatere najnujnejše stvari, potem pa pretrga svoje zborovanje. V februariju se pa skličejo deželni zbori.

Predsednik državnega zbora. Dr. Smolka nikakor ne misli še odstopiti od predsedstva državnega zbora, dasi je že 82 let star. Sedaj je že precej okreval in menda po novem letu prevzame zopet vodstvo državnoborskih obravnáv. Levčarji, ki bi radi, da predsednik postane baron Chlumecky, so se ga mislili z lepa iznebiti in so sprožili misel, da bi mu po njegovem premeščenju v gospodsko zbornico pustili vso sedanjo predsedniško plačo do smrti. Smolka pa menda še za to ceno neče narediti prostora Chlumeckemu.

Mladočehi. Tudi Mladočehi že spoznavajo, da njih politika ni bila prava in zlasti manjši listi pripravljajo že volilce za drugo politiko. „Podvysocké Listy“ že pišejo, da bodo morali Mladočehi svojo taktiko premeniti in priporočajo približanje vseh čeških strank. To je dovolj jasno povedano, da bi že Mladočehi radi polagoma toliko spravili se s Staročehi, da bi je podpirali. To je seveda tudi že-

LISTEK.

Strašna voznja.

(Ameriška črta. — Angleski napisal E. Chatter.)
(Konec.)

Privozili smo do postaje Waterforda ter dovršili pota nad petindvajset milj. Strojvodja se nič ne meni za postajo, kakor iskra švignemo mimo nje.

„Priloži!“ reče mi strojvodja v drugič.

Ne le ta čudni ukaz, tudi glas, s kakoršnim mi je veleval, zdel se mi je čuden. Slutnja se me polasti, da danes ni vse v redu pri strojvodji. — Zopet vržem dva, tri lopate oglja v ogenj.

„Več, še več!“ zavpije nad menoj.

Kaj pač to pomeni? Odgovarjati ne smem. Straši me divji pogled tovarišev. Zopet torej nekaj priložim, a potem pogledam na toplomer, kazal je na 230! — Vročina je postajala nevarna.

Vedenje strojvodje se je naglo menjavalo. Molčal je nekaj časa, a zopet govoril.

„Da, tako mora biti! Sedaj gremo! Ha, ha ha! To je voznja! „Praesident“ da bi bil urnejši, nego „Grant“! Nesmisel! Prepričal se boš! Le poglej!“

Nikoli ne pozabim teh besed. Skoro so me podrlé na tla. Strašna slutnja se mi je vresničila: Strojvodja je znorel! Neprestana misel, da je „Praesident“ hitrejši, nego „Grant“, zbegala mu je pamet, in zato sedaj divjá s toliko silo s strojem naprej.

Ko se nekoliko pomirim, hotel sem skočiti k ventilu ter ga odpreti; a takoj se spomnim, da bi utegnil ta moj poskus biti za-me osodepola. Kasji Norris bi tega gotovo ne dovolil, in ako bi se sprla, vrže me strojvodja brezdvomno z lokomotive.

Za trenotek šinila mi je druga misel v glavo. Bog mi bodi milostiv, toda druge pomoči ni, ako se hočem sam rešiti, da od zadej usmrtilm znorelega strojvodjo. Pogledam na okrog po orodju.

Norris pa opazujoč me takoj spozna, kaj nameravam, zgrabi za samokres ter mi ga nameri na prsi.

„Bodi pokoren, sicer umreš!“ zakriči nad menoj. Jasno mi je bilo, da sem izgubljen. Ako se kaj posebnega ne zgodi, moram umreti. V tem začetim mrzlo jeklo samokresa na svojem čelu. Roke se mi tresejo, noge se mi šibé, a ne upam se premakniti.

Stroj mej tem vedno hujše divjá naprej. Vsak trenotek pričakujem, da se razpoči kotel. Norris pa ne kaže najmanjšega znamenja, da bi se nehal skušati s „Praesidentom“, a pri tem tudi mene za trenotek ne izpusti izpred očíj.

Naglo mi šine druga misel v glavo: Strojvodjo treba premotiti. Obrnem se ter pogledam na toplomer; srce mi je strepetalo, ko zapazim ročico na 250; vendar sem se delal, kakor bi bi mi bilo po godu.

„Še je mogoče, da zmagamo“, vskliknem, „toda zato treba še več oglja.“

Zato stopim urno k peči, dotaknem se z levice gorečega oglja ter z roko začnem ob ostrino lopati, tako da mi je iz rane tekla kri. Jaz na glas zastočem in Norris se takoj obrne proti meni. Jaz mu pokažem roko, proseč ga, naj mi obveže prst. V desni roki pa sem imel že pripravljen papir in svinčnik.

Strojvodja precej poišče obvezila, jaz pa mej tem časom zapišem na listek: Strojvodja znorel. Zastavite pot. Telegrafujte naprej!

Ko se strojvodja obrne k meni z obvezilom, skrtil sem že napisani papir v desni roki.

Mej tem smo se vedno bolj bližali Westonu. A jaz sem dobro vedel, da Norris ne bo ondi ustavil. In v resnici. Spustil je piščal, da bi vzburlil uradnike, stroj pa je kakor blisek švignil mimo kolodvora. Vkljub temu sem vrgel pred postajo popisani papir na tla, zdelo se mi je, da sem zadel z roko ob nekega človeka ob progi stoječega, a izpregovoriti nisem smel, znamenja dati nisem mogel, ker Norris, ko je zaprl piščalko, zopet nepremično gleda náme ter mi z revolverjem meri na seneci.

Zivel sem v strašni negotovosti. Ako najdejo papir, ni gotovo, da bodo razumeli napisane besede, ker v tolikem strahu nič ne vem, kako sem napisal. Ako razumejo pisanje, telegrafovali bodo do Red Forka in ondi nam bo pot zastavljena.

Ako pa ondi tega znamenja ne bo, dokaj je jasno, da zapisnika ali niso našli ali ga niso razumeli in tedaj mi ne ostane drugega, kakor da se

